

**ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРИ ЯК МІСТОУТВОРЮЮЧИЙ ЧИННИК У
РОЗВИТКУ ВЕЛИКОГО МІСТА (зарубіжний досвід)**

Розглянуто об'єкти культури у зарубіжних великих містах, побудовані у 2006- 2014 рр., з точки зору їх містоутворюючого значення, запропоновано їх класифікацію за рядом ознак. Подано основні терміни та поняття. Досліджено функціональне наповнення об'єктів культури (нових бібліотек і музеїв) та їхнє розташування в структурі міста.

Ключові слова: велике місто, об'єкт культури, бібліотека, музей.

Культурна функція в сучасному постіндустріальному суспільстві, де провідну роль відіграють освіта і наука, може мати значний вплив на розвиток міста чи його окремих територій, набуваючи таким чином містоутворюючого значення. Сьогодні у зарубіжних країнах реалізовано, запроектовано та перебуває на стадії будівництва чимало установ та закладів культури. Окрім окремих будівель культурного призначення, набувають розповсюдження великі комплекси з розвинутою інфраструктурою, завдяки яким культурна діяльність стає важливою і навіть домінуючою у функціональному наповненні міського простору. Для дослідження ролі об'єкту культури у розвитку міст виникає потреба класифікувати ці об'єкти за рядом ознак, що є важливими з містобудівної точки зору:

- розташування на території міста: а) в центрі, б) в серединній зоні, в) на периферії;
- пов'язання з вузлами планувальної структури міста (функціональними, транспортними);
- пов'язання із ландшафтом міста;
- функціональне наповнення;
- розрахункова кількість відвідувачів.

Це дасть можливість оцінити вплив культурних комплексів на містобудівну ситуацію і визначити їх роль у життєдіяльності міста. В даній статті пропонується огляд об'єктів, які було відносно недавно зведено, або таких, що перебувають у стані будівництва, у великих містах, для кращого ознайомлення з сучасними світовими тенденціями.

Для подальшого дослідження виникає потреба дати визначення самого поняття – «об'єкт культури». Сьогодні проблема полягає у тому, що в більшості довідкових джерел визначення «об'єкту культури» відсутнє, натомість ми маємо такі поняття, як: «заклад культури», «установа культури», «об'єкт культурного призначення».

Із Закону України Про культуру (у редакції від 01.01.2015 р.) об'єкти культурного призначення трактуються як: «...цілісні майнові комплекси клубних закладів (клубів, будинків культури, палаців культури тощо), парків культури та відпочинку, бібліотек, музеїв, архівів історико-культурних заповідників, театраль-но-видовищних закладів (театрів, філармоній, концертних організацій, музичних колективів, ансамблів тощо), кінотеатрів, інших закладів культури; пам'ятки культурної спадщини, предмети колекцій, зібрання, фонди, будівлі, споруди культурного призначення та інші культурні цінності»^[4].

На підставі наведеного можна вважати поняття «об'єкт культури» узагальнюючим, яким описується багатоманіття об'єктів культурного призначення.

Таблиця 1.

Поділ об'єктів культури на групи за функцією і формою

Об'єкти культурного призначення			
Комплекси будівель	Відкриті паркові території	Окрема споруда	
<ul style="list-style-type: none"> • музейні комплекси • театраль-но-видовищні комплекси • пам'ятки культурної спадщини 	<ul style="list-style-type: none"> • парки культури та відпочинку • історико-культурні заповідники • скансени 	<ul style="list-style-type: none"> • бібліотеки • музеї • архіви • театри • філармонії • клуби 	<ul style="list-style-type: none"> • кінотеатри • виставкові зали • фонди • концертні зали • палаци культури

Одним із історично найдавніших об'єктів культури є бібліотека. Бібліотека або книгозбірня — культурно-освітній заклад, що здійснює збирання друкованих і рукописних матеріалів, проводить їх опрацювання і відображення у каталогах, організовує відповідне їх зберігання, збереження і обслуговування ними читачів. Бібліотеки активно розширюють діяльність з появою нових цифрових технологій, надаючи широкий спектр інформаційних послуг з допомогою безпроводної мережі інтернету, цифрових каталогів та вибраних публікацій.

В сучасному розумінні бібліотека перетворюється у мультимедійний комплекс, який включає в себе різноманітні простори для задоволення широкого спектру потреб спільноти. Наприклад - зал для громадських зібрань, конференц-зали, дитячі зали, а також невеликі кімнати для групових занять та навчання.

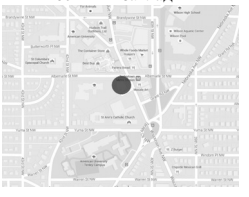
Розглянувши розміщення бібліотек на території міста у зарубіжних містах, що збудовані на початку ХХІ ст., можна відмітити певні тенденції.

⁴ Закон України Про культуру (Редакція від 01.01.2015)

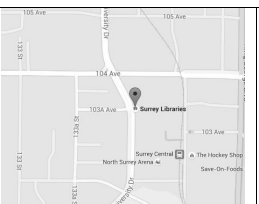

Для нових бібліотек вибираються ділянки, що мають центральне місце в структурі кварталу, району, дільниці.

Порівняльні характеристики вибраних бібліотек з точки зору їх розташування у місті наведені у таблиці 2.

Таблиця 2.
Класифікація бібліотек за розташуванням на території міста та композиційним чинником

№ п/п	Назва та загальний вигляд об'єкту культури	Розташування на території міста	Характеристика об'єкту
1.	Міська бібліотека у місті Штутгарт, ФРН (Stadtbibliothek Stuttgart) 	поблизу історичного центру міста та залізничного вокзалу 	Здано в експлуатацію: 24.10.2011 Основна функція: бібліотечна Будівля бібліотеки має 9 наземних поверхів та 2 підземні, розрахована на 150 працівників, будівельний об'єм становить - 98 249 м ³ ; площа озеленення складає 1300 м ² . Втілено ідею створення міської бібліотеки як нового інтелектуального і культурного центру.
2.	Бібліотека в місті Медельїн, Колумбія 	на периферії міста, в криміногенному районі 	Здано в експлуатацію: 03.2007 Основна функція: бібліотечна Даний проєкт є частиною урядової програми, метою якої є економічний, соціальний та культурний розвиток населення. Для комплексу було вибрано місце на пагорбі, видиме майже з будь-якої точки міста. Три будівлі комплексу, здалеку нагадують необроблені валуни і здаються продовженням природного ландшафту.
3.	Громадська бібліотека округу Колумбія, Вашингтон DC, США 	на периферії урбанізованої частини міста, в структурі освітніх закладів 	Здано в експлуатацію: 2011 Основна функція: бібліотечна Площа: 1 995 м ² Бібліотека має простір для забезпечення дитячого дозвілля (до 12 років), а також включає в себе різноманітні простори для задоволення широкого спектру потреб громади: великий зал для громадських зібрань (приблизно на 100 чоловік), два невеликих конференц-зали, дитячий зал, кімнати для групових занять та навчання.
4.	Центральна бібліотека міста Суррей, Канада (Surrey City Centre Library)	на периферії міста, в структурі нового ділового центру	Здано в експлуатацію: 2011 Основна функція: бібліотечна Площа: 7 618 м ² Спорудження будівлі бібліотеки є

Таблиця 2. (продовження)

			<p>результатом інвестицій міста в територію, що продовжує свою трансформацію із передмістя у новий діловий центр Суррей, а культурна функція стає його невід'ємною складовою.</p>
5.	<p>Бібліотека та навчальний центр Віденського економічного університету, Австрія (Library and Learning Centre University of Economics Vienna)</p> 	<p>поблизу історичного центру міста в структурі кампусу університету</p> 	<p>Здано в експлуатацію: 2013 Основна функція: бібліотечна</p> <p>Площа: 28 000 м² Бібліотека є композиційною домікантою комплексу будівель кампусу університету, який розташований поблизу парку розваг «Пратер». Допоміжні приміщення: кафе, аудиторії, навчальні класи, офіси, просторий хол для проведення різноманітних заходів.</p>

До традиційних об'єктів культури у сучасному місті відносяться музеї та музейні комплекси.

Музей - науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини; [5]

Основними напрямками діяльності музеїв є науково-дослідна, культурно-освітня діяльність, комплектування музейних зібрань, експозиційна, фондова, видавнича, реставраційна, виставкова, пам'яткоохоронна робота, а також діяльність, пов'язана з науковою атрибуцією, експертизою, класифікацією, державною реєстрацією та усіма видами оцінки предметів... [6].

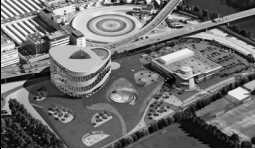

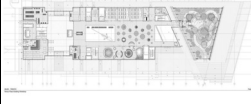
Свідченням зростаючої ролі музеїв у розвитку сучасних міст є інтенсивне будівництво таких об'єктів впродовж останнього десятиріччя. Порівняльні характеристики вибраних музеїв наведені у таблиці 3.

Таблиця 3.

№ п/п	Назва та загальний вигляд об'єкту культури	Розташування на території міста	Характеристика об'єкту
1.	Музей Mercedes Benz, Штутгарт, ФРН	на периферії, поблизу транспортної магістралі	Здано в експлуатацію: 19 травня 2006 Основна функція: музейна Площа будівлі - 35 000 м ² . Включає в себе також ресторан, торгові приміщення, офіси та аудиторії. Композиція об'єму будівлі базується на формі трилисника конюшини. При 16,500 м ² експозиційних приміщень площа забудови займає лише 4,800 м ² .

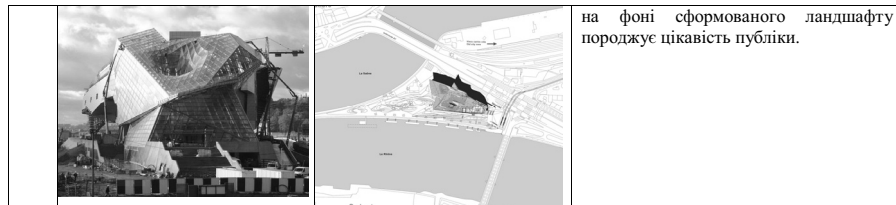
⁵ Стаття 1, Закону України Про музеї та музейну справу (редакція 05.11.2009)

⁶ Стаття 2, Закону України Про музеї та музейну справу (редакція 05.11.2009)

			
2.	Музей мистецтв в місті Кальмар, Швеція 	в міському парку в безпосередній близькості до історичного центру за замку 	Здано в експлуатацію: 2008 Основна функція: музейна Територія будівництва: 1,594 м ² + існуюча споруда в стилі модерн. Будівля музею розташована у міському парку. Композиція будівлі являє собою чорний 4-ох поверховий куб, з якого відкриваються три панорамних види: на замок Кальмар, на річку і на міський центр.
3.	Музей МАХХІ в Римі, Італія 	на периферії міста, в структурі постпромислової території 	Здано в експлуатацію: 2009 Основна функція: музейна Площа: 27 000 м ² Музей МАХХІ в Римі – перший національний музей сучасного мистецтва в Італії. Об'єм будівлі характерний ознаками деконструктивізму і домінує в архітектурному середовищі постпромислового кварталу.
4.	Музей науки в Тренто, Італія 	новий район на постпромисловій території 	Здано в експлуатацію: липень 2013 Основна функція: музейна Новий музей науки розташований у північній частині нового району, що займає колишню територію фабрики "Мішелін". Будівля домінує на осі головного пішохідного маршруту, який з'єднує різні функціональні зони дільниці. Поблизу розташовано новий парк "Palazzo delle Albere".

Таблиця 3. (продовження)

5.	Музей «Musée des Confluences», Ліон, Франція	на периферії міста, з обох боків омивається річкою, поблизу транспортної магістралі, що веде до центру	Здано в експлуатацію: 2014 Основна функція: музейна Площа: 46 476 м ² Інновації технології, біології та етики стануть тематикою майбутньої експозиції. Музей задуманий як міський форум, що височіє в напрямку міста. Форма споруди, що виділяється
----	--	--	---

На підставі розгляду характеристик нових музейних будівель можна відзначити наступні тенденції:

- Розміщення музею в структурі міста не має однозначних закономірностей, оскільки вони можуть розташовуватись як в центральній частині так і на периферії міста. Маємо приклади коли музей включено в структуру історично сформованої забудови, або розташовано на території колишньої промислової зони на околиці міста.
- Музеї стають поліфункціональними об'єктами. Окрім зберігання та експонування об'єктів культурної спадщини, вони пропонують відвідувачам широкий спектр додаткових функцій: торгівля, офіси, аудиторії для проведення різноманітних заходів, навчання тощо.
- Об'ємна композиція будівлі має зацікавлювати відвідувачів, підкреслювати індивідуальність споруди. Наприклад, музей MAXXI в Римі - перший національний музей сучасного мистецтва в Італії, запроєктований архітектурним бюро Захи Хадід.

Потреба забезпечувати дозвілля та культурний розвиток для населення була і є актуальною, тому об'єкти культури активно розвиваються та відіграють значну роль у життєдіяльності сучасного міста. Існує практика поєднання різноманітних функцій в одному містобудівному комплексі або споруді, що сприяє щоденному або цілодобовому використанню цих об'єктів для різних потреб. Прикладом цілодобового використання простору об'єктів культури – є Музейний квартал у Відні, вдень в музеях та на території відбуваються експозиції та різноманітні заходи, а увечері – це місце відпочинку студентів та молоді.

На підставі розглянутих нових будівель об'єктів культури, а саме – бібліотек та музеїв, можна зробити наступні висновки:

- При проектуванні об'єктів культури розглядається розширений набір функцій, щоб забезпечити широкий спектр потреб громади.
- Об'єкти культури проектуються як нові інтелектуальні і культурні центри міста, району або кварталу.
- Нові об'єкти культури отримують домінуюче розташування у просторі міста. Бібліотеки та музеї формуються як доміанти площі, вулиці, кварталу.

Література

1. Закон України Про культуру (Редакція від 01.01.2015).
2. Інтернет видання «Independent» - <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/art/news/85-million-people-visited-the-louvre-in-2009-1865188.html>
3. Стаття 1, Закону України Про музеї та музейну справу (редакція 05.11.2009).
4. Стаття 2, Закону України Про музеї та музейну справу (редакція 05.11.2009).
5. <http://www.librarybuildings.info/germany/stuttgarts-municipal-library>
6. <http://www.archdaily.com/193568/stuttgart-city-library-yi-architects/>
7. <http://inspired.com.ua/interior/10-futuristic-libraries/>
8. <http://housevariety.blogspot.com/2011/10/parque-biblioteca-espana-public-library.html#.VVclf0aAmDI>
9. <http://www.archdaily.com/403937/district-of-columbia-public-library-the-freelon-group-architects/>
10. <http://www.fastapp.com/index.php/en/projects/public/surrey-city-centre-library>

Анотація. В статті розглянуто об'єкти культури в зарубіжних великих містах, побудовані в 2006-2014 рр., з точки зору їх містобудівного значення, запропоновано їх класифікацію за рядом ознак. Представлено основні терміни та поняття. Досліджено функціональне наповнення об'єктів культури (нових бібліотек і музеїв) та їх розташування в структурі міста.

Summary In the article considered cultural objects in the greater foreign cities, which are built in 2006- 2014 years, in terms of their city-forming values, their classification on different characteristics. Presented basic terms and concepts. Investigated the functional content of cultural objects (new libraries and museums) and their location in the structure of the city.